

Processos constituents

El que passi en el període 2015-2017 serà decisiu no només per al futur polític de Catalunya i de l'Estat espanyol, sinó que tindrà també conseqüències previsible per la Unió Europea i el context internacional. El caràcter pacífic i estrictament democràtic del procés actual el pot situar com una referència internacional en l'evolució de les democràcies liberals del segle XXI. De fet, ja ha començat a fer-ho.

Els tres conceptes i àmbits estrella dels propers temps són les estructures d'Estat, la internacionalització i el procés constituent. Els informes elaborats pel Consell Assessor per a la Transició Nacional (CATN) han establert tant les bases com un conjunt de recomanacions per al desenvolupament d'aquests tres àmbits en els propers anys. La direcció de l'establiment de les estructures d'Estat necessàries i de la internacionalització correspon sobretot al Govern. Hem parlat d'aquests dos temes en articles anteriors. Centrem-nos aquí en el procés constituent.

En els darrers anys hi ha hagut experiències constituents en algunes democràcies que fins a cert punt marquen un abans i un després en aquests processos. En contrast amb la ubicació estrictament parlamentària dels enfocaments tradicionals, l'èmfasi s'ha posat en un increment de la participació ciutadana. A Europa, destaquen els casos d'Irlanda (iniciat al 2012, encara en procés), Is-

làndia (2009-2013), que ha estat congelat pel Govern conservador actual, així com les previsions establertes, d'una banda, en el llibre blanc escocès i, de l'altra, en la possible Convenció Constitucional del Regne Unit després de les eleccions (el dia 7) (*Constitutional Conventions: Possible Options in the New Parliament*, Cambra dels Lords 2015). També són d'interès els processos participatius per la reforma de lleis electorals duts a terme recentment en dues províncies de Canadà (Ontario i Colúmbia Britànica).

Aquesta participació de la ciutadania s'ha establert amb diversos graus i a través de diferents procediments, entre els quals destaca l'ús generalitzat de les noves tecnologies. No hi ha un únic model de procés constituent liberaldemocràtic, però sembla clar que establir-lo en termes estrictament parlamentaris –com el mètode d'elaboració, per exemple, de la Constitució espanyola de 1978– ha esdevingut un mètode incomplet i obsolet. La participació ciutadana afegeix complexitat al procés, però modernitza i augmenta substancialment la legitimitat del resultat. La tendència actual és articular procediments de democràcia representativa, democràcia participativa i democràcia directa (tots tres inclouen moments de deliberació, negociació i votació) en el procés d'elaboració o reforma de les constitucions.

Aquest èmfasi en el caràcter legitimador de la participació ciutadana es juxtaposa a les teories clàssiques sobre les fonts de legi-

timitat dels processos constituents, que es poden classificar en teories monistes: Rousseau-Sièyes, Schmitt (voluntat general/assemblea sobirana), teories dualistes: Madison (legitimitat popular i territorial); i teories pluralistes: Arendt, Berlin, Rawls, etc (pluralisme de valors i principis legítims). Aquestes últimes concepcions són les que mostren més congruència amb les condicions dels diversos tipus de diversitat (política, socioeconòmica, cultural, nacional,

ments següents: objectius principals i secundaris del procés, instàncies participatives (generals i territorials), fases i mètodes de treball, establiment del tipus de majories requerides i els procediments de decisió, paper dels experts i de les organitzacions de la societat civil, caràcter obert i/o tancat de les sessions, ús concret de les noves tecnologies, calendari, pressupost, així com vincles del procés amb els marcs legals, el Parlament i el Govern.

Una conclusió de les anàlisis de política comparada és la conveniència d'establir processos adequats a les condicions polítiques i culturals de cada cas concret. El primer pas decisiu és que les organitzacions sobiranistes guanyin les eleccions del 27-S. En cas que es produeixi aquesta victòria, la importància del tema constituent és un estímul per establir un procés de màxima qualitat, que només es podrà completar després de proclamar la independència (dono per descomptat que no hi haurà acord amb l'Estat). Els procediments constituents que caldrà implementar no poden sinó ser diferents abans i després de la proclamació. Però per assegurar la qualitat en aquestes dues fases cal conèixer bé tant les diverses teories constituents com els punts forts i dèbils de les experiències pràctiques actuals. El país té recursos humans i materials més que suficients per fer les coses bé. El lideratge polític i els coneixements tècnics tornaran a ser aquí elements claus del seu èxit potencial. ●

La participació ciutadana afegeix complexitat al procés però modernitza i augmenta la legitimitat del resultat

ètnica) de les societats contemporànies, i amb l'establiment de textos que minimitzin les divisions internes (un objectiu en el que la Constitució espanyola ha fracassat notòriament). Més recentment s'han establert algunes reflexions i anàlisis interessants a partir de les recents experiències constituents (A. Renwick, R. Hazell, T. Gylfason, C. Harris, etcètera, així com l'informe de la Cambra dels Comuns *Do we need a constitutional convention for the UK?*).

En el cas de Catalunya, a l'agenda del procés constituent caldria incloure-hi els ele-